

Kontrolní závěr z kontrolní akce

19/12

Prostředky vybírané na základě zákona na zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (dále také „NKÚ“) na rok 2019 pod číslem 19/12. Kontrolní akci řídila a kontrolní závěr vypracovala členka NKÚ Ing. Hana Hykšová.

Cílem kontroly bylo prověřit funkčnost systému zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání a jeho soulad s právními předpisy.

Kontrola byla prováděna u kontrolovaných osob v období od května do prosince 2019. Kontrolovaným obdobím bylo období let 2015 až 2018, v případě věcných souvislostí i období předcházející.

Kontrolované osoby:

Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále také „MPSV“);

Ministerstvo financí (dále také „MF“);

Česká pojišťovna a.s., Praha (dále také „Česká pojišťovna“);

Kooperativa pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group, Praha (dále také „Kooperativa“).

Kolegium NKÚ na svém VI. jednání, které se konalo dne 6. dubna 2020,
schválilo usnesením č. 10/VI/2020
kontrolní závěr v tomto znění:

Zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele

29,8 mld. Kč

Přijaté pojistné
2015–2018

18,1 mld. Kč

Vyplacené pojistné plnění
likvidace pojistných událostí
2015–2018

1,2 mld. Kč

Náklady
správní režie pojišťoven
2015–2018

10,5 mld. Kč

Přebytek ze zákonného
pojištění
příjem státního rozpočtu
2015–2018

268 768

Počet evidovaných zaměstnavatelů v roce 2018

231 585

Počet pojistných událostí 2015–2018

122 465 tis. Kč

Předepsané zvýšené pojistné¹ 2015–2018

64 428 tis. Kč

Prominuté zvýšené pojistné činilo 52,6 %
z celkového předepsaného zvýšeného pojistného

¹ Nebylo-li pojistné zapláceno řádně a včas, zvyšuje se o 10 % dlužné částky za každý započatý měsíc, tj. zvýšené pojistné = sankce za pozdní úhradu.

I. Shrnutí a vyhodnocení

NKÚ provedl kontrolu prostředků vybíraných na základě zákona na zákonné pojištění odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání (dále také „zákonné pojištění“). Zákonné pojištění zajišťuje náhradu škody, která vznikla zaměstnanci při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání. Cílem kontroly bylo prověřit funkčnost systému zákonného pojištění a jeho soulad s právními předpisy. Kontrola byla provedena u MPSV, MF, České pojišťovny a Kooperativy.

Právní úprava zákonného pojištění je významně zatížena systémovými nedostatky, které činí systém zákonného pojištění nefunkčním. Od roku 2006 nepodléhá systém zákonného pojištění doзору ani dohledu ze strany státních orgánů ani ze strany České národní banky. MPSV i MF bezvýsledně předkládaly v období let 2006–2017 legislativní návrhy na změnu systému zákonného pojištění.

Pověřené pojišťovny, Česká pojišťovna a Kooperativa, provozují zákonné pojištění pro stát v intencích současné nedostatečné právní úpravy, v důsledku čehož nevymáhají pojistné po všech povinných subjektech a neověřují systematicky, zda zaměstnavatelé odvádějí pojistné ve správné výši. V případech, kdy pojistné není zapláceno včas, nevymáhají pověřené pojišťovny důsledně úhrady zvýšeného pojistného a u zvýšeného pojistného přistupují pravidelně k upuštění od vymáhání.

Systémové nedostatky

Právní úprava zákonného pojištění, která se od roku 1993 řídí ustanovením § 205d zrušeného zákona č. 65/1965 Sb.² a vyhláškou č. 125/1993 Sb.³, vykazuje následující nedostatky:

1. Systém zákonného pojištění nepodléhá od roku 2006 doзору ani dohledu. MF bylo do 31. 3. 2006 orgánem státního doзору nad pojišťovnictvím. Od 1. 4. 2006 vykonává dohled podle zákona o pojišťovnictví⁴ Česká národní banka, ale na zákonné pojištění se dohled ČNB nevztahuje.
2. Není upravena součinnost mezi pojišťovnami a orgány státní správy. Důsledkem chybějící součinnosti mezi pojišťovnami a orgány státní správy bylo to, že pojišťovny neověřovaly, zda pojistné hradili všichni povinní zaměstnavatelé, a aktivně nevyhledávaly zaměstnavatele, kteří svou zákonnou povinnost neplnili. Z kontrolovaného vzorku 661 zaměstnavatelů tuto povinnost v období let 2015–2018 prokazatelně nesplnilo 185 zaměstnavatelů⁵.

² Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce (vyjma ustanovení § 205d byl zákon s účinností od 1. 1. 2007 zrušen).

³ Vyhláška č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání.

⁴ Ustanovení § 84 a 85 zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví.

⁵ Zdrojem byl pro NKÚ informační systém České správy sociálního zabezpečení, údaje byly získány prostřednictvím MPSV.

3. Sankce za pozdní úhradu zákonného pojistného je v právní úpravě stanovena⁶ neobvykle vysoká, činí 10 % z dlužné částky neuhrazeného pojistného za každý započatý měsíc. Pojišťovny i MF přistupují k upuštění od vymáhání zvýšeného pojistného ve všech případech, kdy zaměstnavatelé podají žádost. Za období 2015–2018 bylo upuštěno od vymáhání částky v celkové výši 64 427 762 Kč, tj. 52,6 % z celkového předepsaného zvýšeného pojistného.
4. Limit ve výši 250 000 Kč stanovený platnou právní úpravou pro upuštění od vymáhání pohledávek je neúměrně vysoký⁷. Pojišťovny jsou oprávněny samostatně rozhodovat o upuštění od vymáhání pojistného a pohledávek až do výše 250 000 Kč, přičemž pro rozhodování o upuštění od vymáhání není pojišťovnám stanoven jednotný postup. Pojišťovny v letech 2015–2018 prominuly zvýšené pojistné do 250 000 Kč v celkové výši 47 498 026 Kč.
5. MF a MPSV předkládaly v letech 2006–2017 legislativní návrhy na změnu systému zákonného pojištění. Tyto návrhy však nebyly v rámci legislativního procesu schváleny.

Ostatní zjištěné skutečnosti

6. Postup MF při vydávání souhlasů s upuštěním od vymáhání pohledávek nad 250 000 Kč byl nepřezkoumatelný a netransparentní. MF nemělo jednoznačně nastavena kritéria a jejich váhu pro posuzování žádostí o souhlas s upuštěním od vymáhání pohledávek. V období 2015–2018 vydalo MF ve všech 71 případech předložených pojišťovnami k posouzení souhlas a upustilo od vymáhání pohledávek ve výši 18 414 343 Kč.
7. MF porušilo právní předpis⁸, když nevymáhalo úrok z prodlení ve výši 1 304 434 Kč, který vznikl v důsledku pozdního odvodu přebytku pojistného ve výši 741 339 661 Kč od České pojišťovny za rok 2015. Ke dni 8. 7. 2019 došlo uplynutím promlčecí lhůty k promlčení dluhu.
8. Česká pojišťovna porušila právní předpis⁹ tím, že nestanovila přebytky ze zákonného pojištění za roky 2017 a 2018 ve správné výši, a snížila tak odvod do státního rozpočtu o 648 743 Kč. V průběhu kontroly Česká pojišťovna převedla uvedenou částku na účet MF.
9. Pojišťovny v intencích současné nedostatečné právní úpravy neověřovaly systematicky u zaměstnavatelů, zda odváděli pojistné ve správné výši. Česká pojišťovna kontrolovala platby pojistného dle termínů splatnosti stanovených vyhláškou¹⁰ pouze z hlediska existence platby, nikoli její správné výše. Kooperativa neprováděla kontroly pravidelnosti

⁶ Například podle ustanovení § 20 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, a ustanovení § 18 zákona č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, je sankce stanovena ve výši 0,05 % z dlužné částky za každý kalendářní den prodlení.

⁷ Například v zákoně č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, je stanoven limit pro odpuštění úroku z prodlení ve výši 5 000 Kč (ustanovení § 14 odst. 6).

⁸ Ustanovení § 14 odst. 6 zákona č. 219/2000 Sb. ve spojení s nařízením vlády č. 351/2013 Sb., kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky.

⁹ Ustanovení § 205d odst. 2 ve spojení s odst. 4 zákona č. 65/1965 Sb.

¹⁰ Ustanovení § 12 odst. 3 vyhlášky č. 125/1993 Sb.

plateb a správnosti výpočtu výše pojistného u všech zaměstnavatelů, kontrolu prováděla zejména při likvidaci pojistných událostí.

10. Pojišťovny při likvidaci pojistných událostí (ověřeno na 39 případech) a uplatňování regresů (ověřeno na 80 případech) postupovaly v souladu s právními předpisy.

11. Evropská komise¹¹ může v budoucnu shledat režim zákonného pojištění neslučitelným s vnitřním trhem. Systém provádění zákonného pojištění naplňuje všechny definiční znaky veřejné podpory. Zákonné pojištění jako existující podpora včetně následně provedených změn nebylo součástí výročních zpráv o všech existujících režimech podpory¹².

II. Informace o kontrolované oblasti

Zákonné pojištění je upraveno ustanovením § 205d zákona č. 65/1965 Sb., které bylo po zrušení tohoto zákona ponecháno v právním řádu České republiky na základě přechodného ustanovení § 365 zákona č. 262/2006 Sb.¹³.

Provádění zákonného pojištění bylo uloženo České pojišťovně a Kooperativě zákonem¹⁴ s účinností od 1. 1. 1993. U České pojišťovny jsou pojištěni všichni zaměstnavatelé, kteří s ní měli k 31. 12. 1992 sjednáno pojištění odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, a jejich právní nástupci. U Kooperativy jsou pojištěni všichni ostatní zaměstnavatelé. Údaje pojišťoven za období 2015–2018 o počtu evidovaných zaměstnavatelů, počtu pojistných událostí a o výši přijatého a vyplaceného pojistného jsou uvedeny v příloze č. 1.

Zákonné pojištění vzniká dnem vzniku pracovněprávního vztahu u zaměstnavatele. Mezi zaměstnavatelem a pojišťovnou, kterou je ze zákona buď Česká pojišťovna, nebo Kooperativa, se neuzavírá žádná pojistná smlouva. Na existenci pojištění a nároky zaměstnanců na odškodnění pracovního úrazu nebo nemoci z povolání nemá vliv ani případné neplacení pojistného ze strany zaměstnavatele.

Zákonné pojištění Česká pojišťovna a Kooperativa provádějí pro stát na základě zákonného zmocnění. Vznikne-li při provozování tohoto pojištění majetková újma, mají pojišťovny právo na její úhradu ze státního rozpočtu. Naopak přebytek vzniklý ze zákonného pojištění odvádějí do státního rozpočtu. Zákonné pojištění je provozováno systémem tzv. průběžného financování, tedy z pojistného placeného v daném roce jsou hrazeny nároky poškozených zaměstnanců splatné v daném účetním období bez ohledu na to, kdy došlo ke škodě. Zákonné pojištění se nevztahuje na zaměstnavatele, kteří mají postavení organizačních složek státu, nehradí se za vězně, studenty a učně v odborné praxi. Pojištění se dále nevztahuje na

¹¹ Podle článku 14 odst. 1 a 2 nařízení Rady (ES) č. 659/1999, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 93 Smlouvy o ES.

¹² Podle článku 21 nařízení Rady (ES) č. 659/1999 výroční zprávy předkládá Evropské komisi členský stát.

¹³ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

¹⁴ Zákon č. 37/1993 Sb., o změnách v nemocenském a sociálním zabezpečení a některých pracovněprávních předpisů.

společníky či jednatele obchodních společností, kteří nejsou v pracovním poměru ke společnosti.

Dle zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, nespadlo v kontrolovaném období let 2015 až 2018 zákonné pojištění do působnosti žádného ministerstva.

MF na základě zmocnění¹⁵ vydalo s účinností od 22. 4. 1993 vyhlášku¹⁶, kterou upravilo právní vztahy mezi zaměstnavateli a příslušnými pověřenými pojišťovnami.

MPSV připravovalo a předkládalo vládě návrhy právní úpravy v oblasti pracovněprávních vztahů a náhrad škod z pracovních úrazů a nemocí z povolání, v rámci zákona č. 262/2006 Sb.¹⁷ definovalo rozsah náhrady škody a nemajetkové újmy vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, podmínky zproštění zaměstnavatele povinnosti k náhradě a druhy náhrad.

Ekonomické výsledky provozování zákonného pojištění za roky 2015–2018 sdělovaly pojišťovny Ministerstvu financí vždy v termínu do 31. března následujícího roku, a to prostřednictvím výkazu „ZPOZ – Výkaz ekonomických výsledků provozu zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu a nemoci z povolání“, viz tabulka č. 1.

Tabulka č. 1: Přehled ekonomických výsledků zákonného pojištění v letech 2015–2018 (v tis. Kč)

Ukazatel	Česká pojišťovna				Kooperativa				CELKEM			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Přijaté pojistné	1 360 297	1 398 260	1 477 516	1 602 765	5 381 086	5 711 080	6 107 332	6 718 991	6 741 383	7 109 340	7 584 848	8 321 756
Výnosy z přijatého pojistného (úroky)	4	0	700	8 437	822	137	913	16 206	826	137	1 613	24 643
Přijaté pojistné včetně úroků	1 360 301	1 398 260	1 478 216	1 611 202	5 381 908	5 711 217	6 108 245	6 735 197	6 742 209	7 109 477	7 586 461	8 346 399
Vyplacené náhrady škody za pojistná plnění	564 549	686 637	694 995	688 838	3 188 105	4 061 967	4 077 640	4 121 150	3 752 654	4 748 604	4 772 635	4 809 988
Náklady správní režie	54 412	55 930	59 101	64 111	215 243	228 443	244 293	268 760	269 655	284 373	303 394	332 871
Vyplacené náhrady škody za pojistná plnění + náklady správní režie	618 961	742 567	754 096	752 949	3 403 348	4 290 410	4 321 933	4 389 910	4 022 309	5 032 977	5 076 029	5 142 858
Přebytek zákonného pojištění = odvod do státního rozpočtu	741 340	655 693	724 120	858 253	1 978 560	1 420 807	1 786 312	2 345 287	2 719 900	2 076 500	2 510 432	3 203 540

Zdroj: MF, vlastní zpracování NKÚ.

Celkový kontrolovaný objem finančních prostředků činil 29 784 547 131 Kč.

System zákonného pojištění je v ČR z hlediska správce systému provozován soukromými subjekty a plnění z důvodu pracovního úrazu nebo nemoci z povolání je poskytováno ve formě kompenzace ztráty, tj. jako náhrada škody. Pro srovnání uvádíme, že v okolních státech (Německo, Polsko, Slovensko a Rakousko) je systém zákonného pojištění z hlediska správce

¹⁵ Ustanovení § 205d odst. 7 zákona č. 65/1965 Sb.

¹⁶ Vyhláška č. 125/1993 Sb.

¹⁷ Ustanovení § 269 až 271u zákona č. 262/2006 Sb.

systému provozován státní nebo veřejnoprávní institucí a plnění je poskytováno ve formě předem definované (sociální) dávky, viz příloha č. 2.

III. Rozsah kontroly

U pojišťoven kontrola prověřila, zda postupovaly při své činnosti v systému zákonného pojištění v souladu s právními předpisy. NKÚ se zde zaměřil především na:

- a) výběr finančních prostředků, tj. výběr pojistného, stanovení a výběr zvýšeného pojistného a vymáhání pohledávek;
- b) výdej finančních prostředků, tj. vyplácení pojistného plnění.

U MPSV kontrola prověřila, zda zajistilo v rozsahu své působnosti správnou funkčnost systému zákonného pojištění, přičemž se zaměřila na nastavení právní úpravy systému.

U MF kontrola prověřila, zda zajistilo v rozsahu své působnosti, aby byl systém zákonného pojištění funkční a v souladu s právními předpisy, přičemž se zaměřila mj. na nastavení právní úpravy systému a kontrolních mechanismů.

Pozn.: Právní předpisy uvedené v tomto kontrolním závěru jsou aplikovány ve znění účinném pro kontrolované období.

IV. Podrobné skutečnosti zjištěné kontrolou

1. Systém zákonného pojištění nepodléhá od roku 2006 doзору ani dohledu.

Orgánem státního dozoru nad pojišťovnictvím pro území České republiky bylo dle zákonů o pojišťovnictví¹⁸ do 31. 3. 2006 MF. Od 1. 4. 2006 vykonává dle zákona o České národní bance¹⁹ a zákona o pojišťovnictví²⁰ dohled v pojišťovnictví Česká národní banka. Protože zákonné pojištění je provozováno na základě zákona a nejedná se o pojišťovací ani zajišťovací činnost dle zákona o pojišťovnictví²¹, nevztahuje se na něj dohled ČNB. V zákoníku práce²² není uvedeno zmocnění MF k doзору nad činností pojišťoven. **Od dubna 2006 nepodléhá systém zákonného pojištění, které pro stát vykonávají soukromé subjekty, doзору ze strany státních orgánů ani dohledu ze strany ČNB.**

2. Není upravena součinnost mezi pojišťovnami a orgány státní správy.

Pojišťovny vykonávající správu zákonného pojištění pro stát nemají postavení subjektů, kterým mohou orgány státní správy ze svých informačních systémů poskytovat verifikovaná

¹⁸ Zákon č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví, účinnost od 28. 5. 1991 do 31. 3. 2000; zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví), účinnost od 1. 4. 2000 do 31. 3. 2006.

¹⁹ Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance.

²⁰ Ustanovení § 84 a § 85 zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví.

²¹ Ustanovení § 3 odst. 1 písm. f) a l) zákona č. 277/2009 Sb.

²² Ustanovení § 205d zákona č. 65/1965 Sb.

data o zaměstnavatelích. **V důsledku toho pojišťovny neověřovaly, zda pojistné hradili všichni povinní zaměstnavatelé, ani je aktivně nevyhledávaly.**

Zákonné pojištění vzniká na základě skutečnosti, že zaměstnavatel začal zaměstnávat alespoň jednoho zaměstnance. Údaje o vzniku povinnosti zaměstnavatele platit zákonné pojistné jako jediná v rámci své působnosti eviduje Česká správa sociálního zabezpečení (dále také „ČSSZ“). V zákoně o organizaci a provádění sociálního zabezpečení²³ jsou uvedeny subjekty, kterým jsou orgány sociálního zabezpečení povinny na žádost poskytnout využitelné informace. Česká pojišťovna a Kooperativa mezi vyjmenovanými subjekty nejsou. Údaje o vzniku povinnosti zaměstnavatele platit pojistné tak pojišťovny mohou získat pouze přímo od zaměstnavatelů nebo z veřejně přístupných zdrojů, které však neobsahují kompletní a verifikovaná data.

NKÚ porovnal údaje o zaměstnavatelích evidovaných v databázích Kooperativy a České pojišťovny (celkem 268 768 zaměstnavatelů) se sestavou zaměstnavatelů, kteří byli aktivní v databázi RES²⁴ ke konci roku 2018. Výstupem porovnání byla skupina 53 362 zaměstnavatelů, kteří dle databáze RES zaměstnávali ke konci roku 2018 zaměstnance, ale pojišťovny je neměly ve svých databázích. Z této skupiny NKÚ prověřil zaměstnavatele zaměstnávající více než 20 zaměstnanců, což bylo celkem 661 subjektů. **Z toho 185 zaměstnavatelů mělo prokazatelně v období 2015–2018 platit pojistné na zákonné pojištění. Tuto povinnost zaměstnavatelé nesplnili a nebyli registrováni ani u jedné pojišťovny.**

3. Sankce za pozdní úhradu zákonného pojistného je v právní úpravě stanovena²⁵ neobvykle vysoká.

Sankce ve výši 10 % z dlužného pojistného za každý měsíc prodlení je a byla již při vydání vyhlášky neobvykle vysoká. Pro srovnání v zákoně o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti²⁶ je stanoveno penále za pozdní úhradu pojistného nebo úhradu pojistného v nižší částce ve výši 0,05 % dlužné částky za každý kalendářní den prodlení (v době vydání vyhlášky byla sazba penále 3 % za každý započatý měsíc), v zákoně o pojistném na veřejné zdravotní pojištění²⁷ je stanoveno penále za pozdní úhradu pojistného nebo zálohy na pojistné anebo úhradu pojistného v nižší částce ve výši 0,05 % dlužné částky za každý kalendářní den prodlení (v době vydání vyhlášky byla sazba 0,1 % za každý den). Penále tak vychází ve výši cca 1,5 % za měsíc prodlení, což je řádově nižší sankce než u zákonného pojištění. **Mimo jiné i z důvodu, že 10% sankce může být až likvidační, přistupovaly pojišťovny i MF ve velké míře k upuštění od vymáhání pohledávek.** Za období let 2015–2018 bylo upuštěno od vymáhání celkem 64 427 762 Kč, tj. 52,6 % z celkového předepsaného zvýšeného pojistného, viz tabulka č. 2.

²³ Ustanovení § 14 odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

²⁴ Registr ekonomických subjektů.

²⁵ Například podle ustanovení § 20 zákona č. 589/1992 Sb. a ustanovení § 18 zákona č. 592/1992 Sb. je sankce stanovena ve výši 0,05 % z dlužné částky za každý kalendářní den prodlení.

²⁶ Ustanovení § 20 zákona č. 589/1992 Sb.

²⁷ Ustanovení § 18 zákona č. 592/1992 Sb.

Tabulka č. 2: Souhrn upuštění od vymáhání za obě pojišťovny

Upuštění od vymáhání pohledávek – zvýšené pojistné	Počet případů	Zvýšené pojistné (v Kč)	Upuštění od vymáhání (v Kč)	K vymáhání (v Kč)
Česká pojišťovna	53	2 862 039	2 115 949	746 084
Kooperativa	3 125	119 602 770	62 311 813	57 290 957
Celkem	3 178	122 464 809	64 427 762	58 037 041

Zdroj: informace kontrolovaných pojišťoven; vlastní zpracování NKÚ.

4. Limit ve výši 250 000 Kč stanovený pro upuštění od vymáhání pohledávek je neúměrně vysoký²⁸.

Pojišťovny mají podle vyhlášky²⁹ oprávnění na základě vlastního posouzení a rozhodnutí upustit od vymáhání pohledávek, které nepřekračují částku 250 000 Kč. Výše této částky je v porovnání s obdobným institutem (tj. upuštěním od vymáhání úroku z prodlení) upraveným v zákoně o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích³⁰ neúměrně vysoká³¹. Pojišťovny v kontrolovaném období upustily od vymáhání zvýšeného pojistného do 250 000 Kč v celkové výši 47 498 026 Kč.

Pro zmírnění tvrdosti dopadu vyhlášky³², mj. zvýšení pojistného o 10 % za každý započatý měsíc prodlení, využívaly pojišťovny institut upuštění od vymáhání pohledávek³³. Pojišťovny dle konkrétních okolností případu zčásti nebo zcela upustily od vymáhání pohledávky vyplývající ze zvýšeného pojistného. Jestliže pohledávka převyšovala částku 250 000 Kč, činily tak pojišťovny pouze se souhlasem MF.

Česká pojišťovna upustila od vymáhání pohledávky ze zvýšeného pojistného pouze na základě žádosti zaměstnavatele a v letech 2015–2018 nezamítla žádnou žádost o odpuštění zvýšeného pojistného. Česká pojišťovna upustila od vymáhání pohledávek ze zvýšeného pojistného v rozmezí 50–91 % a k upuštění přistupovala individuálně podle konkrétního případu, postup měla upraven vnitřním předpisem. **Česká pojišťovna při stanovení výše upuštění zohledňovala mimo jiná kritéria i komerční propojištěnost³⁴, tzn. skutečnost, která neměla žádnou souvislost s ekonomickou situací žadatele ani jeho platební morálkou v oblasti zákonného pojištění.** Z celkové částky zvýšeného pojistného u 51 žádostí o upuštění ve výši 1 279 020 Kč Česká pojišťovna upustila od vymáhání pohledávky ve výši 1 125 672 Kč, tj. 88 %. K vymáhání tak zůstala částka 153 342 Kč.

Kooperativa upustila od vymáhání pohledávky ze zvýšeného pojistného pouze na základě žádosti zaměstnavatele a promíjela část zvýšeného pojistného ve všech případech, kdy si zaměstnavatelé o upuštění od vymáhání zvýšeného pojistného zažádali. Postup Kooperativy při upuštění od vymáhání pohledávek byl ověřen na kontrolovaném vzorku 30 případů, u kterých pojišťovna vyčíslila zvýšené pojistné v celkové částce 624 111 Kč a následně upustila od vymáhání částky 323 419 Kč (tj. 52 %); k vymáhání tak zbyla částka 300 690 Kč. Zvýšené

²⁸ Například v ustanovení § 14 odst. 6 zákona č. 219/2000 Sb. je stanoven limit pro upuštění od vymáhání úroku z prodlení ve výši 5 000 Kč.

²⁹ Ustanovení § 15 vyhlášky č. 125/1993 Sb.

³⁰ Ustanovení § 14 odst. 6 zákona č. 219/2000 Sb.

³¹ Částka pro upuštění od vymáhání úroku z prodlení dle zákona č. 219/2000 Sb. činí v úhrnu 5 000 Kč.

³² Ustanovení § 12 odst. 9 vyhlášky č. 125/1993 Sb.

³³ Ustanovení § 15 vyhlášky č. 125/1993 Sb.

³⁴ Počet pojistných smluv, které klient uzavřel s Českou pojišťovnou.

pojistné do 250 000 Kč promíjela v rozmezí 40–80 % (částky do výše 1 000 Kč promíjela celé, tj. 100 %).

Pro upuštění od vymáhání zvýšeného pojistného do 250 000 Kč měla Kooperativa vnitřním předpisem upraven postup při vyřizování žádostí zaměstnavatelů o prominutí zvýšeného pojistného, včetně oblastí, které komise³⁵ při svém rozhodování posuzuje. Z žádného dokumentu, který tato komise po svém zasedání vyhotovila, však nebylo zřejmé, které kritérium při svém rozhodování zohlednila a proč. **Rozhodování komise při upuštění od vymáhání pohledávek do 250 000 Kč bylo zpětně nepřezkoumatelné a netransparentní.**

5. MF a MPSV předkládaly v letech 2006–2017 legislativní návrhy na změnu systému zákonného pojištění.

MF se podílelo na nastavení systému zákonného pojištění v rozsahu stanoveném usneseními vlády. V roce 2012 zpracovalo *Analýzu problematiky odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání s věcnými návrhy na budoucí řešení*, kterou vláda schválila svým usnesením³⁶. V roce 2016 byl podán jako poslanecká iniciativa pozměňovací návrh k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb.; pozměňovací návrh požadoval přesunout z vyhlášky do zákona základní povinnosti zaměstnavatele, právo pojišťovny na náhradu pojistného plnění, problematiku pojistného, oblast upuštění od vymáhání pohledávek a snížení sazby zvýšeného pojistného za pozdní úhradu z 10 % dlužné částky za každý měsíc na 0,05 % za každý den prodlení. Projednávání návrhu novely zákoníku práce bylo Poslaneckou sněmovnou v červnu 2017 přerušeno.

MPSV v roce 2005 připravilo návrh zákona o úrazovém pojištění zaměstnanců. Tento vládní návrh zákona prošel legislativním procesem a nabyl platnosti dne 7. 6. 2006³⁷. Tento zákon měnil dosavadní koncepci zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu a nemoci z povolání. Obsahem zákona byl přechod z komerčního pojištění na pojištění sociálního systému formou sociálního úrazového pojištění s vlastním systémem poskytovaných dávek. Provádění úrazového pojištění bylo svěřeno České správě sociálního zabezpečení jako organizační složce státu, která měla zajišťovat aktivní výběr pojistného na základě průběžného porovnávání seznamu poplatníků pojistného s registrem ekonomických subjektů. Účinnost zákona o úrazovém pojištění zaměstnanců byla 4× odložena, následně byl zákon s účinností od 1. 10. 2015 zrušen.

V roce 2014 připravilo MPSV materiál *Návrh způsobu zabezpečení zaměstnanců při pracovním úrazu a nemoci z povolání*, na jehož základě předložilo dne 6. 12. 2016 vládě ČR návrh věcného záměru zákona o pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání. Legislativní rada vlády však věcný záměr zákona nedoporučila vládě ke schválení a ten byl dne 8. 2. 2019 skartován.

³⁵ Komise pro posouzení žádostí o neuplatnění práva na zvýšené pojistné.

³⁶ Usnesení vlády ČR ze dne 24. 10. 2012 č. 781, k *Analýze problematiky odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání s návrhem věcného řešení*.

³⁷ Zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců.

Ostatní zjištěné skutečnosti

6. Postup MF při vydávání souhlasů s upuštěním od vymáhání pohledávek nad 250 000 Kč byl nepřezkoumatelný a netransparentní.

Česká pojišťovna předložila MF celkem 11 žádostí o souhlas s upuštěním od vymáhání pohledávek za roky 2015 až 2018, z toho byly dvě žádosti o souhlas s upuštěním od vymáhání zvýšeného pojistného a devět žádostí o souhlas se zmírněním regresu³⁸ pojistného plnění za odškodnění pracovního úrazu, vždy s návrhem procentní výše upuštění. Kooperativa v tomto období předložila celkem 60 žádostí o souhlas s upuštěním od vymáhání pohledávek, všechny žádosti se týkaly zvýšeného pojistného za pozdní úhradu pojistného. Žádosti obsahovaly mj. doporučení, jaká částka zvýšeného pojistného v českých korunách a v procentech by měla být dále vymáhána.

V žádostech byly nejčastěji uváděny tyto důvody pozdních úhrad pojistného: tíživá ekonomická a finanční situace, administrativní chyby, nesprávné nastavení softwaru, opomenutí, nedopatření nebo výpočet pojistného v nesprávné výši. MF udělovalo souhlasné stanovisko s upuštěním od vymáhání pohledávek v rozmezí 10–80 %, přičemž v jednotlivých kontrolovaných letech byl zřejmý posun ke snižování částek upuštění od vymáhání.

MF vydalo na základě žádostí pojišťoven v 47 případech souhlasné stanovisko k upuštění od vymáhání pohledávek v celkové výši 10 113 970 Kč. V 24 případech vydalo MF nesouhlasné stanovisko s tím, že souhlas udělí pouze za podmínky, že pojišťovna navrhne nižší výši. MF v nesouhlasných stanoviscích neuvvedlo žádné důvody, proč požaduje jinou procentuální výši částečného upuštění. Pojišťovny následně podaly novou, upravenou žádost o souhlas s upuštěním od vymáhání, ke které MF již vydalo souhlasné stanovisko. Uvedeným postupem MF došlo k navýšení původně pojišťovnami navrhované částky k vymáhání z 5 587 324 Kč na částku 7 531 228 Kč, tj. navýšení o 1 943 904 Kč. **U jednotlivých případů následných souhlasů nebylo možné ověřit, na základě jakých kritérií a hodnot MF vydávalo souhlasy s upuštěním od vymáhání pohledávek ze zvýšeného pojistného nebo regresů.**

MF v 71 případech vydalo souhlasné stanovisko k upuštění od vymáhání pohledávek ve výši 18 414 343 Kč, tj. 51 % z celkové částky zvýšeného pojistného nebo regresu 36 059 541 Kč, pojišťovny tak vymáhaly částku 17 645 198 Kč. **Postup MF při vydávání souhlasů s upuštěním od vymáhání pohledávek dle vyhlášky³⁹ byl nepřezkoumatelný a netransparentní.**

7. MF porušilo právní předpis, když nevymáhalo úrok z prodlení ve výši 1 304 434 Kč.

Česká pojišťovna odvedla za rok 2015 přebytek vzniklý z provozování zákonného pojištění do státního rozpočtu ve výši 741 339 661 Kč až dne 8. 7. 2016, tj. 8 dní po zákonem stanovené lhůtě⁴⁰. MF nepožadovalo od České pojišťovny úrok z prodlení podle zvláštního právního

³⁸ Oprávněná náhrada škody, tj. nárok pojišťovny na náhradu až do výše poskytnutého plnění vůči osobě, která škodu zavinila svým jednáním úmyslně, pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky, zvláště závažným porušením předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci apod.

³⁹ Ustanovení § 15 vyhlášky č. 125/1993 Sb.

⁴⁰ Ustanovení § 205d odst. 5 zákona č. 65/1965 Sb.

předpisu⁴¹. Úrok z prodlení je vymahatelný, pokud v úhrnu přesáhne částku 5 000 Kč⁴². Prodlení započalo 1. 7. 2016 a skončilo 8. 7. 2016, viz tabulka č. 3.

Tabulka č. 3: Úrok z prodlení za pozdní odvod přebytku Českou pojišťovnou

Přebytek ze zákonného pojištění (v Kč)	Uhrazeno dne	Dny prodlení	Úroková sazba (v %)	Úrok z prodlení (v Kč)
			v roce 2016	
741 339 661	8. 7. 2016	8	8,05	1 304 433,72

Zdroj: informace zjištěné kontrolou; vlastní zpracování NKÚ.

MF vznikl nárok na úrok z prodlení za dobu, ve které byla Česká pojišťovna v prodlení s odvodem přebytku. MF vznikla pohledávka (úrok z prodlení) ve výši 1 304 434 Kč⁴³ a České pojišťovně dluh ve stejné výši. MF nesledovalo⁴⁴, zda Česká pojišťovna tento svůj dluh splatila včas a řádně, a nezajistilo včasným uplatněním a vymáháním tohoto dluhu, aby nedošlo k jeho promlčení. Promlčecí lhůta uplynula dne 8. 7. 2019.

8. Česká pojišťovna porušila právní předpis⁴⁵ tím, že nestanovila přebytky ze zákonného pojištění za roky 2017 a 2018 ve správné výši a snížila odvod do státního rozpočtu o 648 743 Kč.

V letech 2015–2018 hradila Česká pojišťovna bance dva typy poplatků, které souvisely s objemem finančních prostředků na bankovním účtu. Jednalo se o poplatek z depozit a poplatek z přírůstku depozit. V letech 2017 a 2018 chybně zaúčtovala tyto poplatky jako snížení přijatého pojistného, správně je měla zaúčtovat do nákladů.

Česká pojišťovna snížila vlivem chybně zaúčtovaných poplatků celkový objem přijatého pojistného o 675 774 Kč a rovněž nesprávně vypočetla ve svůj neprospěch náklady správního režie (o 27 031 Kč méně).

V průběhu kontroly Česká pojišťovna dne 10. 10. 2019 převedla částku ve výši 675 774 Kč (bez odečtení nákladů správního režie) na účet MF.

Česká pojišťovna za roky 2015 a 2016 a Kooperativa za roky 2015–2018 odvedly přebytky do státního rozpočtu ve správné výši⁴⁶ a stanovily náklady správního režie v souladu se zákoníkem práce⁴⁷.

⁴¹ Nařízení vlády č. 351/2013 Sb., kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku, veřejných rejstříků právnických a fyzických osob a evidence svěřenských fondů a evidence údajů o skutečných majitelích.

⁴² Ustanovení § 14 odst. 6 zákona č. 219/2000 Sb.

⁴³ Vzorec pro výpočet výše úroků z prodlení je následující: dlužná částka v korunách × příslušná roční úroková sazba v % / 100 × počet dnů určitého prodlení / počet dnů daného kalendářního roku, tedy: 741 339 661 Kč × 8,05 % / 100 × 8 / 366 = 1 304 433,72 Kč.

⁴⁴ Ustanovení § 14 odst. 5 zákona č. 219/2000 Sb.

⁴⁵ Ustanovení § 205d odst. 4 zákona č. 65/1965 Sb.

⁴⁶ Ustanovení § 205d odst. 4 zákona č. 65/1965 Sb.

⁴⁷ Ustanovení § 365 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb.

9. Pojišťovny v intencích současné nedostatečné právní úpravy neověřovaly systematicky u zaměstnavatelů, zda odváděli pojistné ve správné výši. Česká pojišťovna kontrolovala platby pojistného dle termínů splatnosti stanovených vyhláškou⁴⁸ pouze z hlediska existence platby, nikoli její správné výše. Kooperativa neprováděla kontroly pravidelnosti plateb a správnosti výpočtu výše pojistného u všech zaměstnavatelů, kontrolu prováděla zejména při likvidaci pojistných událostí.

Zaměstnavatelé, kteří stanovují výši pojistného, nezasílají pojišťovně podklady pro výpočet pojistného (tj. výši vyměřovacího základu pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti dle zákona o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti⁴⁹ a také informaci o počtu zaměstnanců, na které se zákonné pojištění vztahuje). Podle vyhlášky⁵⁰ jsou pojišťovny oprávněny ověřit si u zaměstnavatele údaje týkající se pojistného a zaměstnavatel je povinen toto pojišťovně umožnit. **V případě, že zaměstnavatel neposkytne pojišťovně na vyžádání součinnost a podklady nepředloží, pojišťovna nemá žádný jiný právní nástroj, jak takové podklady získat.** Pojišťovna tak nemůže fakticky ověřit správnost výpočtu, což zvyšuje riziko nesprávného výpočtu výše pojistného ze strany zaměstnavatelů.

a) Pojišťovny neověřovaly systematicky u zaměstnavatelů, zda odváděli pojistné ve správné výši.

Předpisy pojistného si vypočítávali sami zaměstnavatelé jako plátcí pojistného. Pojistné vycházelo ze základu stanoveného shodně s postupem pro určení vyměřovacího základu pojistného na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Zaměstnavatelé vypočítali pojistné na základě vyměřovacích základů ze mzdy a koeficientu rizikových skupin dle sazebníku OKEČ⁵¹, přičemž sazba byla stanovena v rozmezí od 2,8 do 50,4 promile z vyměřovacího základu. Minimální pojistné za kalendářní čtvrtletí činilo 100 Kč. V případech, kdy u zaměstnavatele pracovali také zaměstnanci na dohodu o provedení práce, nezapočítávaly se jejich příjmy do součtu vyměřovacích základů pro výpočet pojistného. Pokud však zaměstnavatel zaměstnával pouze zaměstnance na dohodu o provedení práce, platil čtvrtletní pojistné ve výši 100 Kč. **V případech, kdy pojišťovny neměly k dispozici vyměřovací základy, nevěděly, zda bylo pojistné zaměstnavatelem placeno ve správné výši.**

Česká pojišťovna kontrolovala platby pojistného kvartálně dle termínů splatnosti stanovených vyhláškou⁵², avšak pouze z hlediska existence platby, nikoli její správné výše. Česká pojišťovna neověřovala správnost výpočtu pojistného u zaměstnavatele⁵³, tj. zda tento

⁴⁸ Ustanovení § 12 odst. 3 vyhlášky č. 125/1993 Sb.

⁴⁹ Zákon č. 589/1992 Sb.

⁵⁰ Ustanovení § 14 vyhlášky č. 125/1993 Sb.

⁵¹ Tj. Odvětvová klasifikace ekonomických činností; od 1. 1. 2008 byl sazebník OKEČ nahrazen klasifikací CZ-NACE (Klasifikace ekonomických činností – Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes); Český statistický úřad vydal převodníky mezi klasifikací OKEČ a CZ-NACE; příloha č. 2 vyhlášky č. 125/1993 Sb. nebyla v tomto směru novelizována.

⁵² Ustanovení § 12 odst. 3 vyhlášky č. 125/1993 Sb.

⁵³ Ustanovení § 14 vyhlášky č. 125/1993 Sb.

výpočet zaměstnavatel stanovil v souladu s vyhláškou⁵⁴ a zda např. nepodhodnotil sazbu pojistného podle převažující činnosti⁵⁵.

Kooperativa neprováděla kontroly pravidelnosti plateb a správnosti výpočtu výše pojistného u všech zaměstnavatelů. Kontrolu prováděla zejména při likvidaci pojistných událostí. V případě chybějící platby vyzvala zaměstnavatele k doložení vyměřovacích základů za dlužné období. Na základě vyměřovacích základů Kooperativa vypočítala výši dlužného řádného pojistného a po jeho úhradě vyměřila zvýšené pojistné.

Na vzorku 90 kontrol Kooperativy při likvidaci pojistných událostí (tj. v případech, kdy je v zájmu zaměstnavatelů s pojišťovnou spolupracovat) NKÚ ověřil, že v 76 případech, tj. v 84 %, zaměstnavatelé Kooperativě na výzvu předložili souhrn vyměřovacích základů pro rozhodná období tak, aby pojišťovna mohla zkontrolovat výši řádného pojistného a případně vyměřit zvýšené pojistné. Ve zbylých 14 případech zaměstnavatel na výzvu souhrn vyměřovacích základů pojišťovně nepředložil, ale dlužné pojistné uhradil.

b) Pojišťovny nekontrolovaly správnost výpočtu výše zvýšeného pojistného a neupomínaly zaměstnavatele o zvýšené pojistné v plné výši.

Splatnost pojistného je za 1. čtvrtletí do 31. 1., za 2. čtvrtletí do 30. 4., za 3. čtvrtletí do 31. 7. a za 4. čtvrtletí do 31. 10. Není-li pojistné zapláceno řádně a včas, zvyšuje se o 10 % dlužné částky za každý započatý měsíc⁵⁶. Promlčecí lhůta u pohledávek z neuhrazeného pojistného a zvýšeného pojistného je 3 roky.

Česká pojišťovna kontrolovala úhrady pojistného čtvrtletně dle termínů splatnosti stanovených vyhláškou⁵⁷. **Česká pojišťovna měla nastavenou vlastní toleranci cca jednoho měsíce pro pozdní úhradu pojistného**, a proto nepřistupovala k upomínání o uhrazení dlužného pojistného bezodkladně po době splatnosti.

U vybraného kontrolovaného vzorku 97 kontrolovaných zaměstnavatelů bylo zjištěno 172 opožděných plateb, z toho u 88 % plateb Česká pojišťovna v rozporu s vyhláškou⁵⁸ nezvýšila nezaplacené pojistné o 10 % dlužné částky za každý započatý měsíc a pojistné neupomínala. Opožděné platby, které Česká pojišťovna upomínala (tj. 12 % z celkového počtu kontrolovaných opožděných plateb), uhradili zaměstnavatelé více než jeden měsíc po datu splatnosti. Česká pojišťovna v upomínkách sama zvýšené pojistné nevyčíslila a ponechala stanovení dlužné částky na zaměstnavatelích. Česká pojišťovna nezjišťovala, zda zaměstnavatelé v případě opožděné platby uhradili zvýšené pojistné ve správné výši. V případě, že zaměstnavatel uhradil pojistné v mezích měsíční tolerance, Česká pojišťovna nepřistoupila k vyměření zvýšeného pojistného.

Česká pojišťovna přistupovala k vymáhání pohledávek z dlužného pojistného pouze u zaměstnavatelů, kteří byli v insolvenčním řízení. Na kontrolovaném vzorku 10 dlužníků

⁵⁴ Ustanovení § 12 odst. 2 vyhlášky č. 125/1993 Sb. a příloha č. 2 vyhlášky č. 125/1993 Sb.

⁵⁵ Způsob určení převažující činnosti není legislativně nastaven.

⁵⁶ Ustanovení § 12 odst. 9 vyhlášky č. 125/1993 Sb.

⁵⁷ Ustanovení § 12 odst. 3 vyhlášky č. 125/1993 Sb.

⁵⁸ Ustanovení § 12 odst. 9 vyhlášky č. 125/1993 Sb.

v insolvenčním řízení s přihlášenou pohledávkou ve výši 1 028 441 Kč bylo ověřeno, že Česká pojišťovna neobdržela žádné plnění. U ostatních zaměstnavatelů dlužné pojistné nevymáhala.

Kooperativa nekontrolovala úhrady pojistného čtvrtletně dle termínů splatnosti, ale kontrolovala pravidelnost plateb a správnost výpočtu výše pojistného zejména při likvidaci pojistné události. **Kooperativa měla nastavenou vlastní toleranci pěti dnů pro pozdní úhradu pojistného.**

U kontrolovaného vzorku 90 zaměstnavatelů bylo zjištěno 72 plateb, u kterých Kooperativa v rozporu s vyhláškou⁵⁹ nezvýšila nezaplacené pojistné o 10 % dlužné částky za každý započatý měsíc a v důsledku toho vyčíslila zvýšené pojistné nižší o 243 741 Kč.

V případě platby opožděné o více než pět dní Kooperativa vyzvala zaměstnavatele k doložení vyměřovacích základů za dlužné období. Na jejich základě pak vyměřila zvýšené pojistné. V případě, že zaměstnavatel uhradil pojistné v mezích této pětidenní tolerance, Kooperativa nepřistoupila k vyměření zvýšeného pojistného. Kooperativa vymáhala dlužné pojistné včetně zvýšeného pojistného soudní cestou. U kontrolovaného vzorku 20 dlužníků s celkovou pohledávkou ve výši 4 784 343 Kč byla v době provádění kontroly vymožena částka 2 121 388 Kč, tj. 44,34 %.

10. Pojišťovny při likvidaci pojistných událostí (ověřeno na 39 případech) a uplatňování regresů (ověřeno na 80 případech) postupovaly v souladu s právními předpisy.

Povinnost zaměstnavatele nahradit zaměstnanci vzniklou škodu je založena na principu objektivní odpovědnosti⁶⁰, tj. předpokladem jejího vzniku není zavinění na straně zaměstnavatele. Zákonné pojištění vzniká v důsledku splnění zákonem stanovených podmínek, vzniká bez uzavření pojistné smlouvy a trvá po celou dobu, po kterou jsou splněny podmínky jeho existence. Neplacení pojistného nebo prodlení platby nejsou samy o sobě důvody k odmítnutí náhrady škody poškozenému, tj. zaměstnanci.

U 39 kontrolovaných pojistných událostí bylo prověřeno, že:

- pojišťovny si ověřovaly údaje nezbytné pro vyřizování pojistné události;⁶¹
- pojišťovny vyplácely náhrady škod vzniklých pracovním úrazem nebo nemocí z povolání účelně a v souladu se zákonem⁶²;
- pojišťovny hradily zaměstnanci škodu, která mu vznikla při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, v rozsahu, v jakém za ni zaměstnavatel odpovídal podle zákoníku práce;⁶³
- pojišťovny vydaly zaměstnavateli to, co předtím vyplatil poškozenému;⁶⁴
- pojišťovny hradily zaměstnanci soudní a jiné poplatky jen v případech, kdy se k jejich úhradě písemně zavázaly;⁶⁵

⁵⁹ Ustanovení § 12 odst. 9 vyhlášky č. 125/1993 Sb.

⁶⁰ Zákon č. 262/2006 Sb.

⁶¹ Ustanovení § 14 vyhlášky č. 125/1993 Sb.

⁶² Ustanovení § 269 až 271u zákona č. 262/2006 Sb.

⁶³ Ustanovení § 2 vyhlášky č. 125/1993 Sb.

⁶⁴ Ustanovení § 5 odst. 2 vyhlášky č. 125/1993 Sb.

⁶⁵ Ustanovení § 3 vyhlášky č. 125/1993 Sb.

- pojišťovny hradily škodu formou průběžných plateb a tyto platby vyplácely poškozeným zaměstnancům nejpozději do 15 dnů od skončení šetření;⁶⁶
- pojišťovny poskytovaly pojistná plnění v tuzemských penězích;⁶⁷
- pojišťovny neplnily promlčené pohledávky.⁶⁸

Vyplacená pojistná plnění u kontrolovaných pojistných událostí činila 44 525 307 Kč. Celkem za období 2015–2018 bylo vyplaceno 18 083 880 932 Kč.

Na kontrolovaném vzorku 80 případů s předepsanou jistinou ve výši 14 086 949 Kč bylo ověřeno, že pojišťovny uplatňovaly právo na přiměřenou náhradu škody prostřednictvím regresů, a to po zaměstnavatelích, resp. po třetích osobách, které odpovídaly poškozenému za škodu. Kooperativě bylo regresními dlužníky uhrazeno 100 % předepsané částky, České pojišťovně 80,64 % předepsané částky.

11. Evropská komise⁶⁹ může v budoucnu shledat režim zákonného pojištění neslučitelným s vnitřním trhem.

System provádění zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za pracovní úraz či nemoc z povolání naplňuje všechny definiční znaky veřejné podpory. Specifický režim provozu zákonného pojištění byl zaveden od 1. 1. 1993, tzn. před datem vstupu České republiky do EU dne 1. 5. 2004. Z přílohy IV. *Smlouvy o přistoupení ČR k EU* je zřejmé, že tento režim podpory lze považovat za existující podporu podle článku 88 odst. 1 *Smlouvy o ES*, resp. podle článku 108 *Smlouvy o fungování Evropské unie*. Dle přílohy IV. *Smlouvy o přistoupení ČR k EU* se jedná o tzv. existující podporu, která je obecně slučitelná s vnitřním trhem, měla však být součástí výročních zpráv o všech existujících režimech podpory.

V letech 2012 a 2015 došlo ke změnám sazby nákladů správního režie pro pojišťovny jejím snížením. Podle nařízení Rady⁷⁰ a zároveň podle nařízení Komise⁷¹ je i snížení podpory změnou existující podpory na podporu novou. MF neoznámilo veřejnou podporu dle zákona o úpravě některých vztahů v oblasti veřejné podpory⁷² Komisi prostřednictvím koordinačního orgánu ani neohlásilo změny provedené v systému zákonného pojištění v letech 2012–2015.

⁶⁶ Ustanovení § 6 vyhlášky č. 125/1993 Sb.

⁶⁷ Ustanovení § 5 odst. 1 vyhlášky č. 125/1993 Sb.

⁶⁸ Ustanovení § 9 odst. 2 vyhlášky č. 125/1993 Sb.

⁶⁹ Podle článku 14 odst. 1 a 2 nařízení Rady (ES) č. 659/1999, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 93 Smlouvy o ES.

⁷⁰ Článek 1 písm. c) nařízení Rady (ES) č. 659/1999, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 93 Smlouvy o ES.

⁷¹ Článek 4 odst. 1 a 2 písm. c) nařízení Komise (ES) č. 794/2004, kterým se provádí nařízení Rady (ES) č. 659/1999, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 93 Smlouvy o ES.

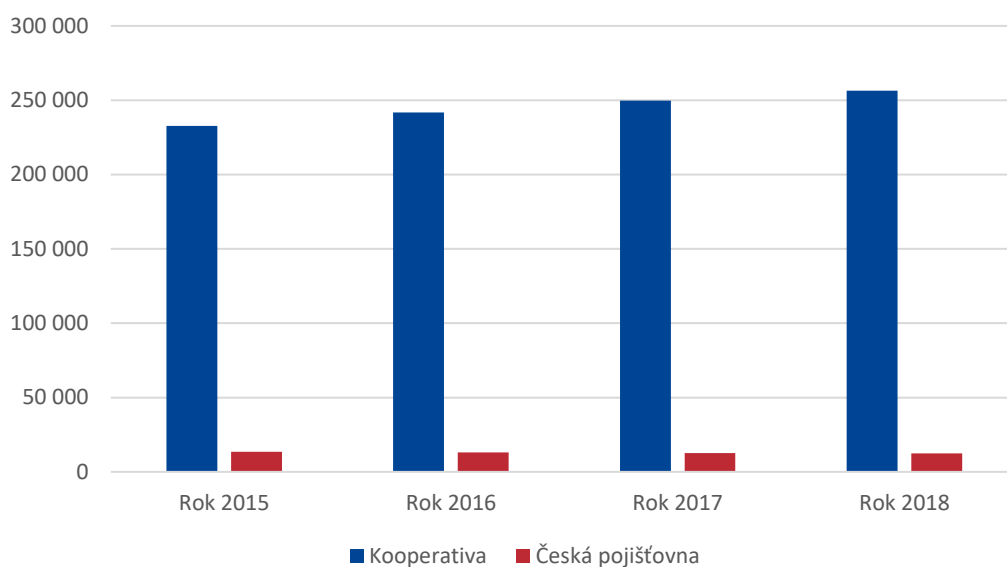
⁷² Ustanovení § 4 odst. 4 zákona č. 215/2004 Sb., o úpravě některých vztahů v oblasti veřejné podpory a o změně zákona o podpoře výzkumu a vývoje.

Seznam zkratk

Česká pojišťovna	Česká pojišťovna a.s.
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
EU	Evropská unie
Komise	Evropská komise
Kooperativa	Kooperativa pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group
MF	Ministerstvo financí
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
OKEČ	<i>Odvětvová klasifikace ekonomických činností</i>
RES	registr ekonomických subjektů
zákonné pojištění	zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání

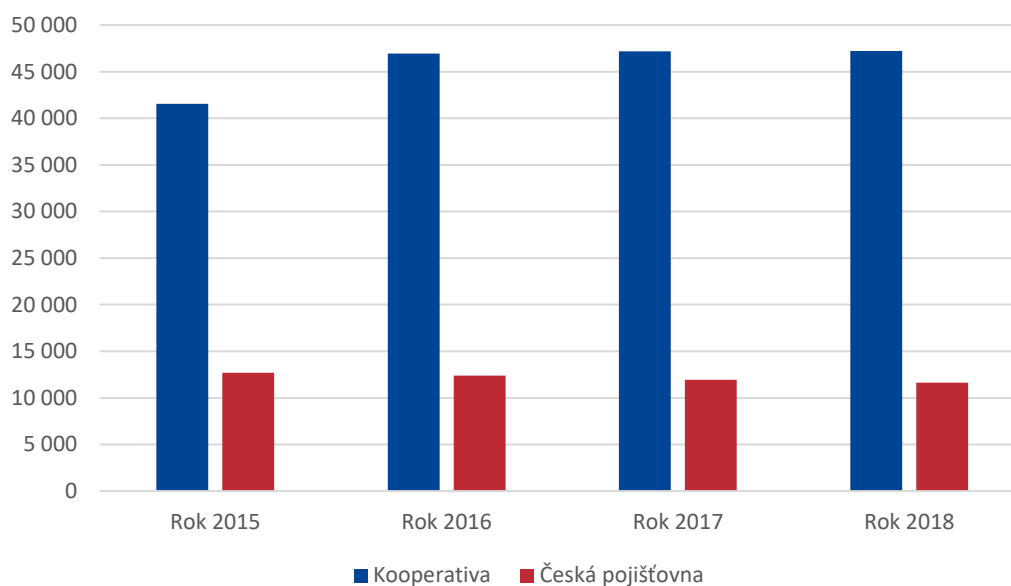
Údaje pojišťoven za období 2015–2018 o počtu evidovaných zaměstnavatelů, počtu pojistných událostí a výši přijatého a vyplaceného pojistného

Graf č. 1: Počet zaměstnavatelů

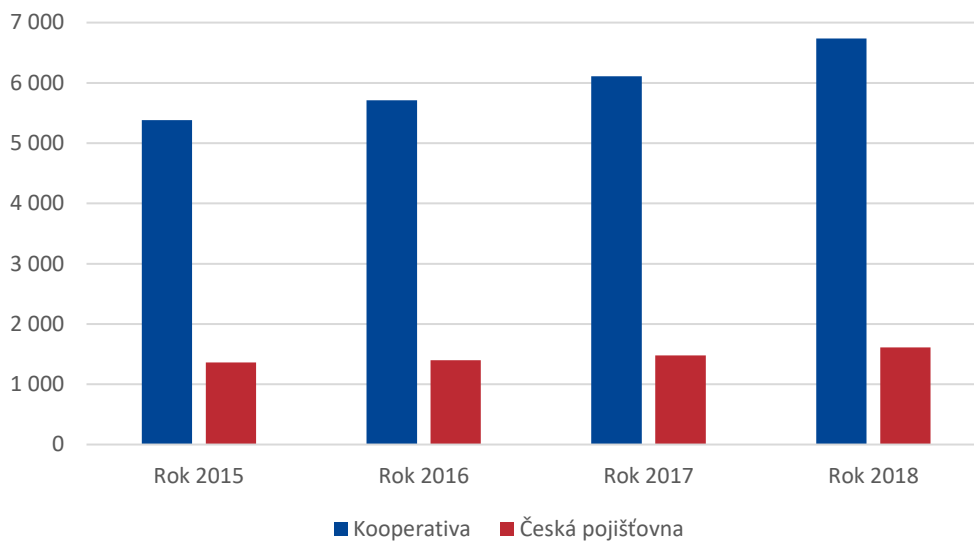
Zdroj: odpovědi pojišťoven; vlastní zpracování NKÚ.

Graf č. 2: Počet pojistných událostí

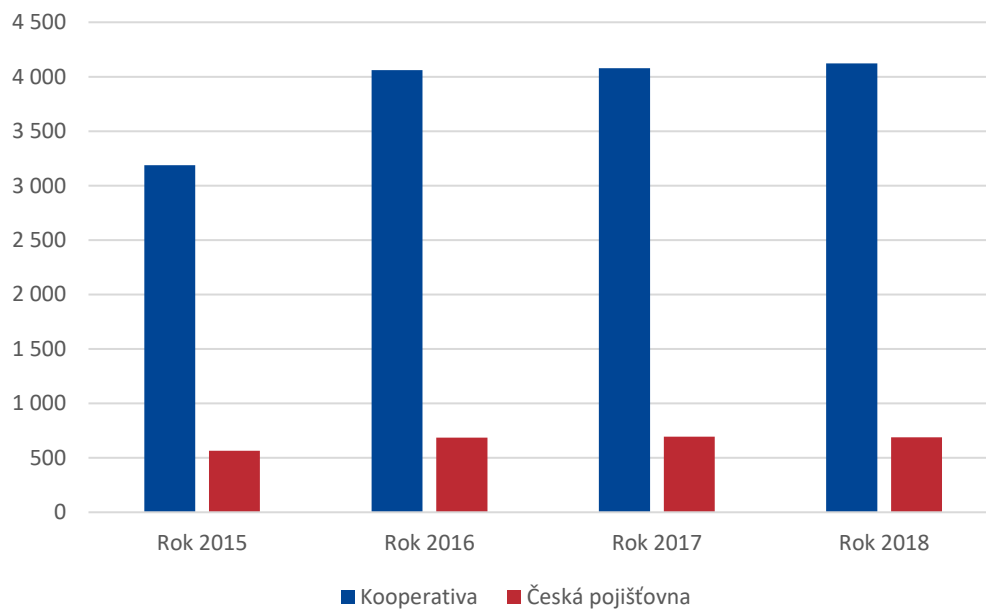
Zdroj: odpovědi pojišťoven; vlastní zpracování NKÚ.

Graf č. 3: Přijaté pojistné včetně úroků (v mil. Kč)

Zdroj: odpovědi pojišťoven; vlastní zpracování NKÚ.

Graf č. 4: Vyplacené pojistné plnění (v mil. Kč)

Zdroj: odpovědi pojišťoven; vlastní zpracování NKÚ.

Systém zákonného pojištění ve vybraných evropských státech

Země	Název provozovatele systému	Správa systému	Typ dávky	Systém financování
Česká republika	Česká pojišťovna a Kooperativa	Soukromoprávní	Náhrada škody	Průběžný
Slovensko	Sociálna poisťovňa	Státní (veřejnoprávní)	Sociální dávka	Průběžný
Německo	Deutsche Gesetzliche Unfallversicherung (DGUV)	Státní (veřejnoprávní)	Sociální dávka	Průběžný s tvorbou kapitálových rezerv
Rakousko	Allgemeine Unfallversicherungsanstalt (AUVA)	Státní (veřejnoprávní)	Sociální dávka	Průběžný
Polsko	Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS)	Státní (veřejnoprávní)	Sociální dávka	Průběžný

Zdroj: informace MF; vlastní zpracování NKÚ.